

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Ob železnici 30a, p. p. 214,
SI-1001 Ljubljana

Seminarska naloga v okviru izobraževanja

Varuh gorske narave

Interpretacija narave v planinskem krožku na osnovni šoli

Mentor:

Marijan Denša

Avtorice:

Tihana Šimić

Breda Hraščanec

Monika Pevec Forštner

Ljubljana, 12.09.2021

1. UVOD	2
2. PLANINSKI KROŽEK	2
3. INTERPRETACIJA NARAVE	3
3.1 Kaj je interpretacija narave	3
3.2 Vsebina interpretacije	4
3.3 Cilj interpretacije	4
3.4 Uporaba interpretacije	4
3.5 Temeljne potrebe človeka	6
4. KONCEPTI UČENJA	7
5. PRIMERI AKTIVNOSTI OTROK V NARAVI	11
6. ZAKLJUČEK	13
7. VIRI	14

1. UVOD

Planinski krožek na osnovni šoli je eden izmed načinov, kako otroke seznaniti s planinstvom kot načinom življenja z naravo. To so tudi vzgojno izobraževalni cilji Planinske zveze Slovenije, ki govorijo o vseživljenjskem procesu učenja, ki prinaša rezultate šele na dolgi rok. Interpretacija narave je ena izmed dejavnosti krožka, ki ji pripisujemo velik pomen. Z interpretacijo narave pridobimo znanje in razumevanje narave, z razumevanjem pridobimo spoštovanje, s spoštovanjem narave bomo naravo tudi cenili in varovali.

V seminarski nalogi želimo predstaviti delovanje planinskega krožka na osnovni šoli s poudarkom na interpretaciji narave. V tretjem poglavju nas zanima, kaj je interpretacija narave, načini interpretacije, vsebina, pomen in cilji le te. Gre za učni proces, pri katerem sodelujejo interpretatorji kot učitelji osnovne šole ali mentorji planinske skupine in varuhi gorske narave pri Planinski zvezi Slovenije skupaj z učenci.

Govorimo o različnih konceptih učenja in interpretacijskem trikotniku, kjer interpretator – učitelj udeležencem – otrokom na določen način predstavi nek objekt (npr. dvoživke in njihova ogroženost v naravnih habitatih). Navedeno je predstavljeno v 4. poglavju.

Eden izmed načinov vzpostavljanja in vzdrževanja koncepta učenja otrok o varstvu narave je izvedba planinskih krožkov v osnovnih šolah. Pri tem ni zanemarljivo tudi povezovanje med planinskimi društvi in šolami, z namenom mladim približati planinarjenje in dvigniti doživljanje hribov na varen, poučen in nepozaben način. Z interpretacijo narave lahko dobro poskrbimo za varstvo narave tudi kot varuhi gorske narave ali mentorji planinskih skupin v okviru planinskega krožka.

2. PLANINSKI KROŽEK

Planinski krožek je lahko eden izmed aktivnosti osnovnošolskega programa. Poteka enkrat mesečno pred predvidenim izletom, z namenom vsebinske in snovne priprave na naslednji pohod ter s ciljem spoznavanja z različnimi učnimi vsebinami v povezavi s planinstvom. Velik poudarek je na varstvu narave ter interpretaciji le te skozi doživljajske učne vsebine, ki potekajo v naravnem okolju.

Učenci na planinskem krožku pridobijo znanje za varnejšo hojo s teoretično in praktično prikazanimi učnimi vsebinami. Nameni planinskega krožka so pohodništvo, učenje gibanja v naravi, razvoj gibalnih sposobnosti, osnove branja zemljevidov, uporaba kompasa, druženje in igra s sovrstniki. Razvojni cilji krožka so bogatiti, razvijati in krepiti medsebojne odnose, sprostitev, razvijati prijetno vzdušje ob učenju bivanja v naravi ter poglobiti znanje o varstvu

gorske narave, kulturni odnos do narave, se z naravo povezati, jo videti, čutiti, jo razumeti in na podlagi znanja in izkušenj tudi varovati. Sodelovanje v planinskem krožku nima torej samo značaj izvedbe pohodov in izletov ter ne gre samo za poznavanje teoretičnih vsebin varstva narave, pač pa gre za pridobivanje širšega vedenja o pomenu in varstvu naravne dediščine in povezovanje z naravo, da bi otroci spoznali ter razumeli tisto, kar je v naravi posebej pomembno, kar nas vrednoti in bogati. Gre za interpretacijo narave, katere ključni cilj je varovanje narave.

Z interpretacijo narave v planinskem krožku delujemo na treh področjih:

- a.) Razvijamo naravoslovne metode dela
- b.) Narava je učilnica, ki nudi različne didaktične pristope, aktivne in sodobne didaktične sodobne učne metode v naravi in z naravo
- c.) Vpliv interpretacije narave na otroke, na zdravje in razvoj otrok, odnos do narave, odnos do varstva narave

V okviru planinskega krožka sodelujejo učitelji, ki so lahko tudi mentorji planskih skupin ali varuhi gorske narave Planinske zveze Slovenije, smiselno pa je na teren povabiti tudi strokovnjake posameznih področij, ki še dodatno obogatijo učne vsebine, npr. vremenoslovci, lovci, mikologi, in drugi.

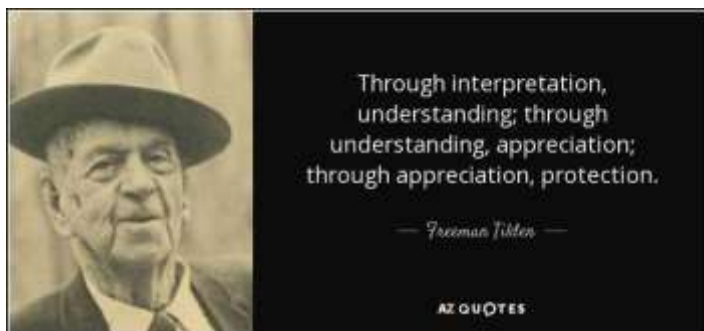
3. INTERPRETACIJA NARAVE

3.1 Kaj je interpretacija narave?

Interpretiranje oz. interpretativno komuniciranje je razlaganje (predstavljanje) narave na tak način, da informacije iz tehničnega jezika strokovnjakov prevedemo v vsakdanji jezik naših obiskovalcev. Interpretacija torej ni golo podajanje dejstev, informacij, procesov, ki je značilno za strokovne in znanstvene razprave. Podajanje informacij ni interpretiranje. Vsaka interpretacija vključuje informacije in jih razodeva, razlaga, pojasnjuje.

Utemeljitelj interpretacije narave

Utemeljitelj načel in teorije interpretacije narave je Freeman Tilden (ZDA, 1883-1980), s temeljnim delom »Heritage Interpretation« (Interpretacija dediščine). Njegovo delo je navdihnilo generacije uslužbencev v narodnih parkih v ZDA in drugod po svetu, da so naravno in kulturno dediščino začeli predstavljati javnosti na »interpretativni način. Ključno vodilo, ki ga je utemeljil Tilden je: **Z interpretacijo razumevanje, z razumevanjem spoštovanje, s spoštovanjem varovanje.**

3.2. Vsebina interpretacije

Interpretirati je mogoče naravo, pokrajino, kulturno dediščino, zgodovinske dogodke in druge vsebine. Pri interpretaciji narave predstavljamo dele narave, ekosisteme, organizme in odnose med njimi, procese...

3.3 Cilj interpretacije

Spodbuditi zanimanje obiskovalcev, da bi spoznali, razumeli in cenili tisto, kar je posebej vredno (naravo, kulturno dediščino, pokrajine, zgodovinski dogodek), jih prepričati o vrednosti in spodbuditi k odgovornemu obnašanju. Zato je interpretacija v bistvu vzgojno-izobraževalni proces. Z interpretacijo narave ustvarjamo vez med naravo in njenimi obiskovalci. Ljudem omogočamo neposreden stik z njo in s tem bogatimo doživetja, navdušujemo ter vzbujaemo spoštovanje in občudovanje.

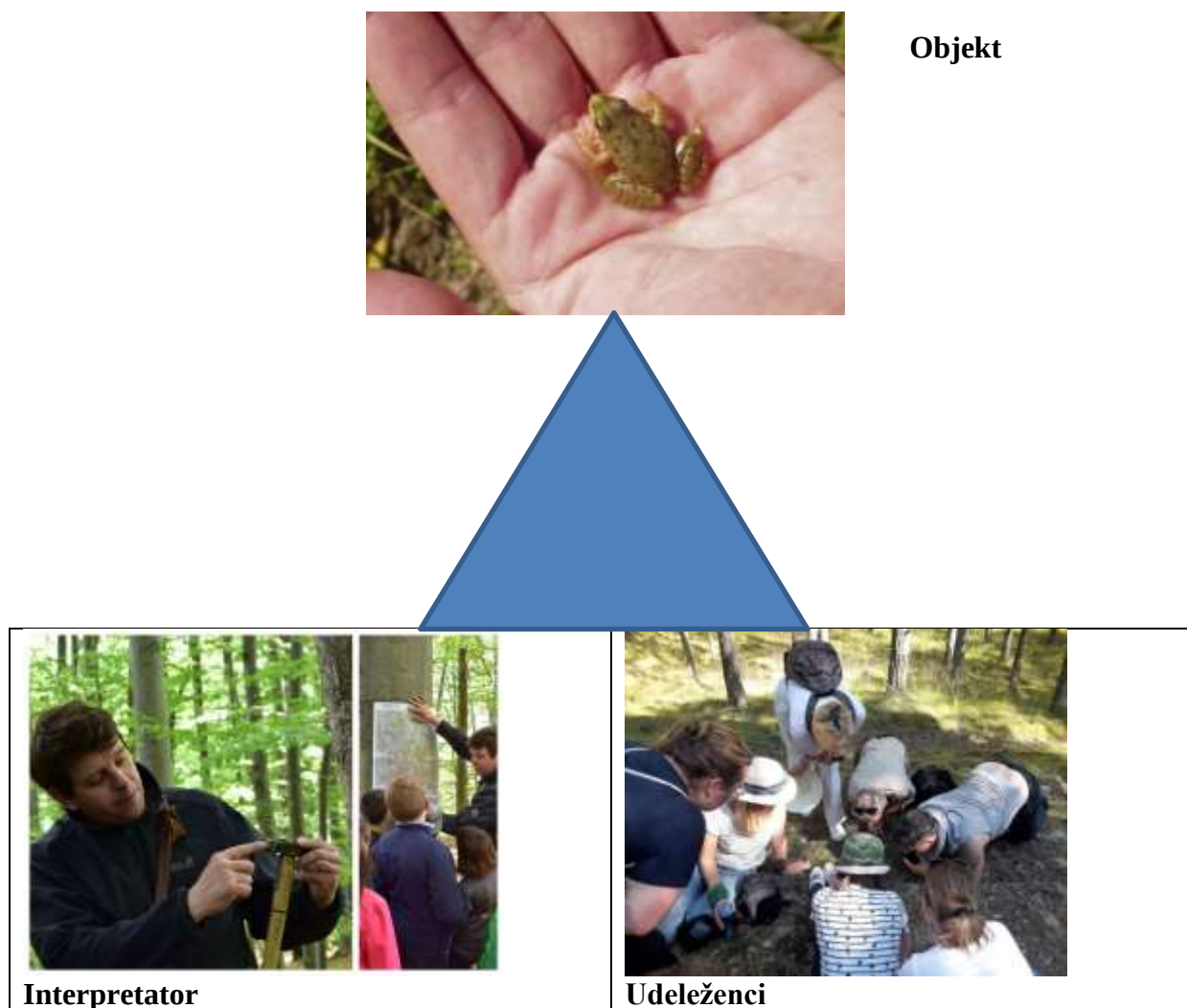
Načini interpretacije	
OSEBNA	NEOSEBNA
Vodenje	Panoji, table
Pripovedovanje	Zloženke
Demonstracija	Knjižice, brošure
Uprizarjanje	Zvočna interpretacija
	Interaktivni displeji

3.4 Uporaba interpretacije

Uporabljajo jih v naravnih parkih in rezervatih, naravnih spomenikih, gozdovih, jamah, živalskih in botaničnih vrtovih, muzejih, akvarijih in rudnikih, urejenih za turistični namen. Interpretacija nam je lahko v pomoč pri upravljanju, zlasti pri usmerjanju obiskovalcev na manj občutljive poti in predele zavarovanih območij. Lahko nam tudi pomaga preprečevati vedenje obiskovalcev, ki bi naravi škodovalo. Z interpretacijo narave ne predstavljamo zgolj

ekoloških procesov, kot jih ljudje razumemo, temveč odkrivamo tudi možne posledice nerazumevanje naravnih procesov ali človeške dejavnosti v naravi.

Interpretacijski trikotnik

Ciljne javnosti

- Šolske skupine(od vrtca do srednje šole)
- Izletniki,
- Nestrokovne interesne skupine
- Široka javnost,
- Domačini.

Lastnosti dobrega interpretatorja narave?

Dober interpretator:

- ima odlično strokovno znanje s področja, ki ga interpretira;
- je navdušen nad vsebinami, ki jih interpretira;
- ima široko razgledanost, zlasti na sorodnih področjih;
- je radoveden, vedoželjen;
- je komunikativen;
- ima sposobnost empatije – se zna vživeti v kožo svojih poslušalcev/bralcev;
- ima smisel za humor...

3.5	Temeljne potrebe človeka	Primeri	Kaj to pomeni za interpretaotrja
	Samouresničenje	Obiskovalci želijo, da bi čustveno, duhovno in intelektualno rasli	• Poskušajte doseči, da se bo obiskovalec zanimal za to kar delate – navdušite jih, da bodo to še podrobneje raziskovali, da bo to postal njihov konjiček ipd. • Obiskovalcem ponudite možnost, da iz svojih doživetij potegnejo zaključke • Ponudite jim možnost, da pokažejo, kako je njihov obisk vašega naravnega parka vplival na njihove vrednote, prepričanja ali doživljanje
	Samospoštovanje in spoštovanje drugih	Obiskovalci želijo čutiti, da so inteligentni, da cenimo njihove dosežke	• Obiskovalci pričakujejo atraktiven povzetek • Obiskovalci naj si zaželi več – ne manj! • Obiskovalcem ponudite možnost, da pokažejo svoje znanje • Pohvalite tiste, ki se potrudijo in komunicirajo, delijo svoje izkušnje z drugimi, sodelujejo • Spodbujajte tiste, ki se obotavljajo sodelovati • Vedno predpostavite, da so obiskovalci pametnejši od vas
	Pripadnost, sprejetost		• Ljudje naj čutijo, da pripadajo skupini • Nobeno vprašanje ni neumno • Skupna hoja naj spoštuje pravico vsakega, da uživa, posluša in je slišan • Z njimi delite svoje načrte in skrbi • Z vami naj delijo vašo skrb za prihodnost parka • Obiskovalcem ponudite možnost, da se „pridružijo“

	Varnost	Občutek nevarnosti	• Pot naj nudi varno hojo, tudi ko je mokro • Ukvarjajte se s strahovi ljudi, npr. Kače, medvedi, kako najdem pot nazaj • Obiskovalcem povejte koliko časa bodo na poti (v urah, ne kilometrih, pot naj praviloma ne traja več kot eno uro
	Fiziološke potrebe	Hrana, voda, zavetje, ugodje, toplota	• Pot naj bo razumno dolga • Obiskovalci naj imajo s seboj vodo, zaščito pred klopi • Omogočite uporabo sanitarij • Hoja naj bo toliko hitra kolikor zmore najpočasnejši v skupini

4. KONCEPTI UČENJA

Vsakdo prinaša s seboj svojo preteklost – kakšno znanje in izkušnje imajo obiskovalci. Prvi vtis mora biti pozitiven, navdušujoč. Pomen je v ljudeh – ne v besedah; ista beseda ima za različne ljudi različen pomen: vsakdo ima svoj lasten »vizualni slovar«.

Razumeti proces učenja!

Interpretator mora razumeti, kako se obiskovalci učijo in zapomnijo informacije v procesu rekreativnega učenja. Rekreativno učenje: učimo se zato, ker to želimo, nas zanima, proces učenja in odkrivanja novosti pa nam daje zadovoljstvo. Ni naloga interpretatorja narediti strokovnjake iz obiskovalcev, njegova naloga je navdušiti jih, da želijo izvedeti več. Zato naj bo program preprost, osredotočen in zabaven.

Principi učenja:

1. Ljudje se učijo bolje, kadar so aktivno vključeni v proces učenja.
2. Ljudje se učijo bolje, kadar uporabljajo čim več čutov.
3. Ljudje se raje učijo tisto, kar jim trenutno predstavlja neko vrednost.
4. To kar ljudje odkrijejo sami, vzbuja pri njih posebno navdušenje in zadovoljstvo.
5. Učenje zahteva aktivnost na strani učečega se.
6. Ljudje se bolje učijo iz lastnih izkušenj.

Slišim in pozabim, vidim in si zapomnim, naredim in razumem (kitajski pregovor).

Obiskovalci si zapomnijo 10% tega kar slišijo, 30% tega kar vidijo, 50 % tega kar vidijo in slišijo, 90% tega kar naredijo, doživijo.

Vsakdo ima lasten stil učenja

Vidni stil učenja: bolje si zapomni informacije, ki jih vidi

Slušni stil učenja: bolje si zapomni informacije, ki jih sliši

Kinestetični stil učenja: rad se uči z dejanji, delom, rad otipa predmete

Olfaktorni in gustatorni stil učenja: rad okuša in voha.

Priprava na interpretativno vodenje skupine: 5 ključnih vprašanj

KDO so naši obiskovalci?

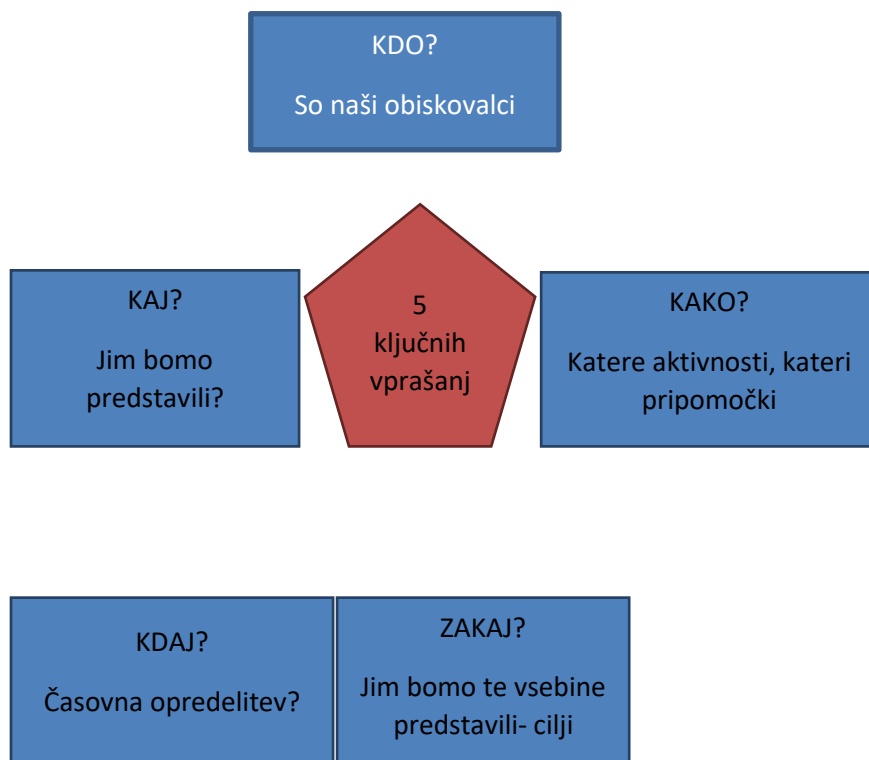
KAJ jim bomo predstavili?

ZAKAJ jim bomo te vsebine predstavili – cilji?

KDAJ (časovna opredelitev)?

KAKO (katere aktivnosti, kateri pripomočki)?

Priprava na interpretativno vodenje skupine:

Priprava na interpretativno vodenje skupine:

1.KDO – SKUPINA OBISKOVALCEV

- Tip obiskovalcev: otroci, mladostniki, mestni ljudje, upokojenci, študenti,..
- Starost: 5-90 ali več
- Število: 5-50 ali več, optimalni do 20 oseb
- Predznanje: začetno, šolsko/povprečno, specifično
- Gibalne možnosti: potrebe/omejitve

2.KAJ? – VSEBINA

- Kaj jim želimo sporočiti: zgodba, ključno sporočilo . Vsebine, ki jih želimo predstaviti, povežemo v celoto, v zgodbo - rdečo nit = TEMELJNO SPOROČILO
- Kaj ponuja naravno okolje: gozd/reka/travnik/kal/preplet habitatov (vsebine učne poti)
- Stopnja zahtevnosti vsebin – odvisno od predznanja skupine
- Preplet z drugimi vsebinami – iz vsakdanjega življenja ali z drugimi šolskimi predmeti npr. matematika, tehnika, glasba, zgodovina

3.ZAKAJ?

1. Kakšni so naši konkretni cilji:
2. Učni cilji – po koncu bo večina obiskovalcev vedela....
3. Čustveni cilji – po koncu bo večini obiskovalcev bolj mar za ...(navdušenje, skrb za naravo...)
4. Vedenjski cilji - po koncu bo večina obiskovalcev delala drugače kot prej...

4.KDAJ?

- Letni časi v gozdu/naravi
- Razpoložljivi čas vodenja : 1 ura – 1 dan (noč) – več dni (naravoslovni tabor)
- Razporeditev časa – razdelitev na posamezne aktivnosti, upoštevanje
- Kontrola časa med vodenjem!

5.KAKO? - AKTIVNOSTI, PRIPOMOČKI

- Katero metodo uporabiti? Na osnovi poznavanja obiskovalcev in ciljev interpretacija izberemo metodo (interpretativna vodenja, razstave, obisk učne poti...)
- Katere aktivnosti vključiti? – v povezavi z zastavljenimi vsebinami in cilji, upoštevanje različnih učnih tipov
- Uporaba 7 čutil: vid, sluh, voh, okus, otip, vestibularni čut (ravnotežje), propriocepcija (zaznavanje svojega telesa v prostoru)
- Katere učne pripomočke bomo uporabili? Slike, ~~delovne liste~~, daljnoglede, povečevalne leče, naravne material, interaktivno opremo.

Izvedba interpretativnega vodenja po fazah:

1. Zbiranje – priložnost za neformalno spoznavanje obiskovalcev
2. Uvod – kako bo potekalo, časovni okvir, napoved vsebine (ključno sporočilo, izziv)
3. Jedro – premišljeno podajanje vsebin, dvosmerna komunikacija, aktiviranje obiskovalcev (doživljanje, čutila)
4. Zaključek – poudarki vsebine – sporočila, zahvala
5. Evalvacija – mnenje obiskovalcev, samoevalvacija.

5. PRIMERI AKTIVNOSTI OTROK V NARAVI

5.1 Doživljanje travnika in dva metra vrvi

Vsak otrok dobi dva metra vrvi, ki jo zravnano položi na travnik. Vsak otrok naj ima dovolj prostora, da raziskuje sam zase. Otroci imajo 15 minut časa, da opazujejo tla ob vrvi, tako da se pomikajo ob vrvi. O opažanjih se kasneje pogovorimo, videno lahko tudi narišejo.

- a.) Kaj opaziš, če travnik opazuješ od daleč?
- b.) Kaj opaziš, ko travnata tla opazuješ od blizu?
- c.) Koliko je različnih rož? Katere žuželke opaziš? Kakšna so tla, zemlja, prst? Je prst mokra, vlažna? Je trava mehka ali imajo rože trnje? Slišiš veter, šumenje trave, premikanje listov?
- d.) Kaj počnejo žuželke? Se premikajo, so na miru, nosijo hrano? Cvetje diši?
- e.) Kako si se počutil, ko si opazoval travnik od daleč? Kaj občutiš, če opazuješ travnik od blizu?
- f.) Kaj si boš najbolj zapomnil glede tega opazovanja? Kaj se ti zdi pomembno?

5.2 Naredi svojo mandalo iz jesenskega listja

Otroci v gozdu naberejo različno odpadlo listje ter ga zložijo v obliki mandale. Opazujejo različne barve in oblike listov, se učijo o vrstah dreves, letnih časih, pomenu odpadlega listja za prst, hranilne vrednosti humusa itd.

5.3 Opazujemo vreme

Na prvih dnevih planinskega krožka se oblikuje plakat s tabelo, na kateri so navedeni posamezni izleti in pohodi v naravo, ter znaki za vreme in različne vremenske pojave. Ob vsakem pohodu v naravi se opazuje vreme ter se beleži v tabelo. Otroci opazujejo naravo, so pozorni na spremembe, se učijo o vrstah oblakov ter kako lahko oblaki napovedujejo vreme. Učimo se o primernih oblačilih za različne temperature in glede na vreme ter pomenu sonca na zdravje ljudi. Govorimo o vplivu gospodarstva na klimatske spremembe in vplivu vremena na gospodarstvo.

5.4 Primer učne poti - Škratova učna pot na Rogli

Na Rogli je zasnovana učna pot namenjena otrokom, ki obsega 4km ter traja 1 uro. Težavnost poti je opisana kot lahka, potrebna je osnovna planinska oprema. Otroci v naravi pridobivajo nova znanja in veščine, so kreativni in se pri tem zabavajo. Učne vsebine obsegajo znanja o

favni, flori in klimi. Na primer o mravljičah, sovi in drugih živalih, drevesih, prsti na Pohorju in drugem. Pot je zasnovana tako, da so na posameznih učnih točkah table z učno vsebino mogoč pa je tudi aplikativni pristop z aplikacijo Pohorski škrat, ki si jo lahko naložimo na pametni telefon. Med sprehodom v naravi poiščemo lokatorje, jih s telefonom poskeniramo in poiščemo škrate, ki nam zna povedati veliko zanimivega o naravi na Rogli.

5.5 Primer čutne poti

Čutna pot na Rogli je zasnovana tako, da se lahko z golimi stopali sprehodimo po različnih talnih podlagah ter tako občutimo teksturo različnih naravnih elementov. Hodimo po velikih kamnih, malih kamenčkih, po leseni potki, po pohorskem skrilavcu... Pri tem vonjamo zelišča in smreke. Na mravljišču naredimo preizkus z mravljinčno kislino. Lahko se udeležimo zdravlilnega knajpanja. Zapremo oči in poslušamo zvoke narave. Če opazimo kakšno modro borovnico ali rdečo dišečo malino, jo poskusimo. Mmmm, kaj vse nam nudi narava!

6. ZAKLJUČEK

Interpretacija narave je izjemnega pomena pri varovanju narave, saj nam omogoča razumevanje in s tem spoštovanje narave, razumevanje in spoštovanje pa sta najboljša temelja za to, da začutimo tako željo kot tudi dolžnost, da naravo varujemo. Pomembno je, da te vrednote in občutja zbudimo že pri najmlajših, zato je zelo dobrodošlo, da se tovrstne aktivnosti vnašajo in izvajajo že na ravni osnovnošolskega izobraževanja, najlažje npr. v sklopu šolskih planinskih krožkov, pa tudi z drugimi tovrstnimi aktivnostmi (otroški planinski tabori, mladinski odseki v planinskih društvih ipd.). Če se bodo mladi naučili naravo spoštovati in če bosta to spoštovanje in ljubezen do narave rastli z njimi tudi naprej, se nam ni bati za prihodnost varovanja narave.

7. VIRI:

[http://eprints.gozdis.si/2052/1/Prirocnik_za_ucenje_in_igro_v_gozdu_9_10_\(1\).pdf](http://eprints.gozdis.si/2052/1/Prirocnik_za_ucenje_in_igro_v_gozdu_9_10_(1).pdf)

Planinski tabori - Priročnik, Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, 2002

Mentor planinske skupine, Učbenik - gradivo za usposabljanje mentorjev planinskih skupin, Planinska zveza slovenije, Ljubljana, 2001

Narava v gorskem svetu, Učbenik, Planinska zveza Slovenije, 2006

Špela Koblar Habič: Interpretacija narave (predavanje), Pivka, 12.08.2021